

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

«Danica» izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za celo leto 4 gl. 20 kr., za pol leta 2 gl. 20 kr., za četrt leta 1 gl. 20 kr.
V tiskarni sprejemana za celo leto 3 gl. 60 kr., za $\frac{1}{2}$ leta 1 gl. 80 kr., za $\frac{1}{4}$ leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide «Danica» dan poprej.

Tečaj L.

V Ljubljani, 30. aprila 1897.

List 17.

„Šopek šmarnic.“

V slavo Marije Device, lepega maja Kraljice,

nabral

J. P. Bejostenski,

I.

Zopet v cvetji in zelenji
Maj odgrinja zlate dni;
Za Te vnema nas k češčenji,
O Marija, sladka Ti.

Vence spleta neštevilne
Mlade Ti narave krog,
Vbira pesmice častilne
Zbor vesel Tvojih otrok.

Pred podobo Tvojo družu
Majevi nas lepi čas,
Kdor le Tvoji časti služi,
Zdaj povzdiga k Tebi glas.

Sprejmi, o Kraljica sveta,
Milostno pozdrave te,
Kličejo jih srca vneta,
Ki za Tvojo čast goré.

II.

Ko nam zora dan pripelje,
In iz spanja vstaja svet,
Prvo ga navda veselje
Záte, o nebeški Cvet.

Proti jutru se ozira
Zaupljivo nam okó,
Saj od te strani izvira
Nam ves blagor na zamljó.

Človek zgrešil prava pota,
In se zmotam je udál,
Kdo iz teh ga spet izmota,
Ko bi spet prostost mu dal?

Ti zasvetiš, zvezda jasna,
Nam obupnim v solzni dol,

Tvoja nam miloba krasna
Spet zatrla vso je bol.

III.

Mali se škrjanček dviga
K nebu, pesmico drobeč,
Glasek mu po vzduhu šviga,
Kvišku nas stvari vabeč.

Kaj li srcece mu čuti,
Ki ga žene v visokost?
O Marija, Tvojo sluti
Pač bližino in sladkost.

Pa še bolj mu pesem vneta
Zdaj iz prsec zaori,
In zakliče: „Mati sveta,
Bodi počesčena Ti!“

Pesemca se v zrak izgublja,
Ptiček pada na zemljo,
Božji dih njegov pogublja
Glas, ki došel je v nebo.

IV.

Po življenja se valovih
Trudi ves zemeljski rod,
Slednji dan polaga novih
Stisk in teženj nam na pot.

Resni čas pošilja dneve
Lepe nam takrat samo,
Kadar nam posežeš v reve,
O Marija Ti, ljubo.

In oblaki razkrope se,
V srca lije žar miru,
V blagih čutih vesele se,
Mati, Tvojega daru.

Boljšega pač ni darila
Kot je v duši sveti mir,
Tebi drag je Mati mila,
Božji ljubi ga pastir.

ANTON,

po milosti Božji in apostolskega sedeža

škof krški

*častitemu duhovništvu in ljubljenim vernikom svoje škofije
mir in blagoslov apostolski!*

„Ti pa pojdi in vodi ta narod.“ (Iz. 32, 34.)
Te besede zvene v mojih ušesih o slovesnem času, ko se pripravljam, predragi, da prvikrat z vami spregovorim.

Pojdi in vodi to ljudstvo, je bila zapoved, katero je prejel Mojzes od Gospoda; to nalogo ponavlja Gospod meni, ko me pošilja k vam, da vas pripeljem po potu resnice in Božjih zapovedij v nebesa.

Niti po svojem niti po vašem svetu, temveč po volji Božji prihajam med vas. (Por. 45, 8.)

Pojdi! glasi se zapoved, in jaz jo slušam ter pridem.

Volja Božja je moja priporočnica pri vas, (II. Kor. 3, 1.) ljubljeni verniki.

Mene in vas, glejte, želi spojiti Gospod z duhovnimi vezmi, z najsvetejšimi vezmi, ki si jih moremo misliti na tej zemlji. Vi prejmete v meni svojega novega pastirja, svojega škofa, a jaz dobim v vas svoje vernike, svojo čedo, katero mi je Bog poveril.

Dovolite torej, da vam v kratkem raztolmačim, kdo je ta, ki prihaja v moji osebi k vam, da tedaj v škofu ne vidite človeka, slabega in umrljivega, temveč njegovo službo in oblast, s katero ga je Gospod olepšal; tako bodele mogli tudi spoznati, kako se vam je ravnati napram pastirju, katerega vam Vsemogočni pošilja.

Dá, ponavljam z apostolom: „Ne, da se vam iznova priporočujemo, temveč da vam damo povoda, da se veselite radi nas;“ (II. Kor. 5, 12.) nasproti onim, ki dandanes vse sile napenjajo, da odvrnejo vernike od njihovih škofov, hočem razviti pred vami vzvišeno sliko o dostojanstvu škofovem, kakor je opisana v sv. pismu in označena z najlepšimi slikami v delih sv. očeta. —

Treba je opomniti, da je živi izvor škofovske časti, sam Jezus Kristus, Bog in človek. Potem ko se je bil včlovečil, potem ko je bil odrešil rod človeški, je hotel, da bi se njegovo delo odrešenja in odkupljenja na skrivnosten način ovekovečilo in ohranilo do konca sveta. V ta namen si je izbral dvanajst apostolov, katerim je izročil, predno je odšel v nebo, vso svojo moč, ko jim je rekel: „Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite torej, učite vse narode, — in učite jih spolnovati vse, kar sem zapovedal. (Mat. 28, 19.) Kakor je Oče mene poslal, vas jaz pošljem.“ (Jan. 20, 21.)

Po apostolih torej se je imelo nadaljevati delo odrešenja.

Nasledniki teh apostolov in vedni dediči njih oblasti in dostojanstva so škofje. Na škofe se tedaj nanašajo besede Gospodove: „Kakor je Oče mene poslal, vas jaz pošljem.“ Pa kakor se je v prvem času nahajalo delo Boga-človeka v rokah apostolov, tako se nahaja danes popolno in celotno v rokah škofov.

Kako vzvišeno je dostojanstvo škofovsko, nam pokažejo najbolj naslovi, s katerimi so počastili škofe v teku stoletij sv. oče in verniki. Škofje so pastirji, ki gredo pred čedo, jo vodijo na dobro pašo, in kadar vidijo, da prihaja volk, ne beže, temveč branijo čedo in gredo zanj, če treba tudi v smrt. (Jan. 10.) Oni so čuvarji, ki bdijo na jeruzalemskem zidovju in pazijo, kaj se godi po noči, ter odbijajo sovražne napade proti svetemu gradu Božjemu. Škofje so učitelji, ki čuvajo zaklad vere in varujejo obliko zveličavnih besedij. (II. Tim. 1, 13. 14.) Oni so delilci svetih zakramentov, ki podeljujejo zakrament sv. birme in sv. mašniškega posvečevanja ter s tem posvečujejo lajike in duhovne, podljujejo jim sv. Duha. Škofje so pazniki, katerim je Bog poveril dolžnost ne samo, da pazijo, da se godi vse, kar je Bog zapovedal, temveč tudi opominjajo, karajo in kaznujejo. Škofje so tudi očetje v svetih družinah. Duhovni očetje vernikov, katere prerode k nadnaravnemu milostnemu življenju. Škofje so poleg tega očetje očetov t. j. dukovnikov, katere so postavili v sv. red mašniški.

Škofje so luč sveta, sol zemlje, prvaki, poklicani od Gospoda kakor Aron, da vodijo duše, in katere postavi sam sv. Duh, da vodijo Cerkev Božjo. Po Božji naredbi stoji krščanska vera na škofih, kakor na svojem temelju. Po škofih se spaja celo cerkveno poglavarstvo v jednoto; škofje so neupogljivi stolpi, kateri, stojčiji na Jezusu Kristusu, vzdržujejo vernike. Sv. Ciprijan je povedal ob kratkem vse, kar se more reči o nadnaravni škofovski oblasti, v teh znamenitih besedah: „Cerkev je v škofu, kdor tedaj ni s škofom, ta ni v Cerkvi.“ Dá, po škofih je hotel združiti Gospod vernike s skrivnostnim telesom Jezusa Kristusa, to je s Cerkvijo. Človek je sin besede, kristjan je sin vere, objavljene nam v sv. evangeliju, škof je pa oni, ki kliče vernikom z apostolom: „Preporodil sem vas v Jezusu Kristusu po evangeliju.“ (I. Kor. 4, 15.) „Veliko je res,“ pravi sv. Leon, „dostojanstvo škofov, ki so postavljeni prvakom sv. Cerkve. Po sv. Ambrožu je kraljevo veličanstvo in krona posvetnih vladarjev tako nizko pod dostojanstvom

škofovim, kakor svinec pod bliščem zlata. To dostojanstvo se smatra po vsi pravici vrhunec dostojanstev, in na svetu ni nič vzvišenejšega od škofa.“

Glejte torej, predragi, slike vaših škofov. Bog jih je hotel take storiti: „po milosti Božji sem to. kar sem.“ (I. Kor. 13, 10.) Tukaj pa nastane vprašanje, kako se mora držati vernik napram svojemu škofu? Niti v tem oziru ni treba meni navajati postav, kajti odgovori vam sam sv. Duh. Čujte njegove opomine: „Bodite poslušni svojim poglavarjem in bodite jim podložni, ker oni čuvajo vaše duše kakor oni, ki bodo zanje dajali račun.“

(Dalje sledi.)

Marija, Mati.

Skoraj začnemo najlepši mesec, mesec majnik, ki je posebno posvečen češčenju presv. Device. Narava sama oblekla se je v pomladansko obleko, ki je ravno v tem mesecu v najlepšem cvetju, in nam tako daje obilo cvetic, da krasimo podobe in oltarje Marijine. Saj je Marija sama „skrivnostna roža,“ kakor jo v litanijah kličemo, Marija je duhteči nebeški cvet, ki je preobrazil vse ljudi ter jih učil spolnovati in posnemati Marijine čednosti. In s tem bomo Materi naši še bolj ustregli, kakor pa če ji denemo na oltar najlepših pomladanskih cvetk. Tudi „Danica“ hoče po svoje pripomoči k češčenju Marijinemu in vse te vrstice naj bodo njej v slavo, ki je jutranja zarja, dišeča ko balzam in mira. Ta duh naj prešine celi svet, da bo spoznal, da je Marija ona zarja, ki je napovedovala in še vedno napoveduje stiskanem in zatiranem boljšo bodočnost, rešitev in blaginjo.

Kakor pa so sovražniki sveti cerkvi marsikaj po krivici očitali, tako so se s farizejsko hinavščino spodtikali tudi nad Marijinim češčenjem. Toda cerkev, ki tako visoko stavi Kristusa, Sinu Božjega in Sinu Marijinega, ta cerkev bi ne smela častiti njegove Matere? Cerkev mora častiti Marijo, ker če slavi Mater Božjega Sina, s tem slavi tudi Jezusa samega. Gotovo ni treba dokazovati, kako tesno da sta združena Jezus in Marija.

Če kdo, ki ne verjame, da je Kristus pravi Bog, če tak, pravim, Marije ne časti, se nam ne more čudno zdeti, ker kdor ne časti Sina, tudi Matere ne časti. Popolno nerazumljivo pa nam je, kako kristjani, da celo kristjani, ne morejo prenašati, če vidijo velike trume romarjev, ki hite v svetišče Marijino, jo počastit in prosit pomoči. Naj se še kdo tako zvija in skuša oprati svojo mlačnost do Marije, naj tudi doka-

zuje svojo brezbriznost, mi mu ne verjamemo. Ker vsi dokazi, ki jih taki ljudje navajajo zoper Marijino češčenje so piškavi. Noben nauk sv. Cerkve ne nasprotuje temu, marveč to češčenje je najnežnejša in najprijetnejša cvetka, kar jih je vsklilo iz krščanskega semena, to češčenje je največji blagoslov za vse in v vsakem oziru.

Marijo pa častimo v več ozirih, častimo jo kot Mater, kot Devico, kot Kraljico. Za danes oglejmo si nekoliko Marijo kot Mater.

Čegava Mati pa je Marija? Marija je Mati Kristusova in tudi Mati naša. To dvoje bodi predmet temu razmišljanju.

Mati Kristusova! Cerkvi ni zadosti, da imenuje Marijo Božjo Porodnico, ampak ona označuje njeno veličastvo z imenom: Mati Kristusova. Bog in človek združena sta v osebi Kristusovi. Marija Mati Boga-človeka in kot taka je najtesneje združena s Kristusom. Meso in kri Marijina, ki sta tvorila sveto človečanstvo Jezusa Kristusa: postala sta potem, ko se je Bog včlovečil, tako rekoč božja. Ni je stvari, ki bi bila tako tesno in ozko združena s svojim Stvarnikom, ki bi bila Bogu tako blizo, ko ta blažena Mati, iz katere je rojen Jezus, Kristus imenovan. V naročji Marijinem je stanoval, kakor v svetišču, v tabernakelju. Njene roke so ga nosile, njene roke mu stregle, njej je bil pokoren, nje se je spomnil še celo na križu v otroški ljubezni.

Nikdar ni sin tako ljubil svoje matere, kakor Jezus Marijo, nikdar ni mati tako ljubila svojega sina, kakor Marija Jezusa. Ljubezen, ki jo imata sicer oče in mati do otrok, to ljubezen je ta presrečna mati sama nosila združeno v svojem srcu; ljubezen, ki jo skazuje sin očetu in materi, to ljubezen skazoval je Jezus le svoji deviški Materi.

Ko bomo enkrat videli Marijo na njenem nebeškem sedežu, tedaj še le bomo razumeli, do kako neizrečene visokosti in veličastva da je Marija povzdignjena kot Mati Kristusova. Po Mariji bila je najsvetejša Trojica po vsej zemlji poslavljenja in počeščena, ona je vse narode razsvetlila z lučjo evangelija, ona je privedla vse grešnike na pot pokore.

Počeščena bodi tedaj in pozdravljena, vzvišena Mati Gospodova! prosi za nas, teci nam pomagat! Tvoje priprošnje Jezus ne bo preslišal.

In ta Marija, Mati Kristusova, je tudi naša Mati. Povzdignimo oči v nebeške višave. Mati Božja in Mati Kristusova na prestolu svojega veličastva je tudi Mati revnih Adamovih otrok v dolini solza. Pač se mora veseliti naše srce, ako mislimo na njeno lepoto, njeno dostojanstvo,

njeno čast, njeno srečo, njeno svetost. Toda še veliko bolj se moramo veseliti, da je ta mogočna, presveta in preljubeznjiva Mati, naša Mati! Čim bolj premišljujemo Marijino lepoto in veličastvo, tem bolj sili k nji naše srce v otroški ljubezni, toliko bolj zaupljivo molimo k nji „Sveta Marija, Mati Božja, prosí za nas grešnike.“

Kako čudovita je tudi ta Mati! Nebo in zemlja se ne moreta načuditi blesku njene lepote in pa skrivnostim, ki so se zgodile nad Marijo. Kdo more ta čudež razumeti? Z najčistejšim devištvom združuje najbolj blaženo materinstvo. Marija, rojena v času, da svetu onega, ki je večni. Dekla Gospodova postane Mati Gospodova. Marija, čista stvar, postane Mati vsega mogočnega Stvarnika. Iz potoka izvira studenec. Delo Stvarnikovih rok da življenje Stvarniku. Kdo razume te čudežne skrivnosti, kdo je kedaj čul o njih pred Marijo? Mati prečudna, prosí za nas!

In ta Mati Stvarnikova je tudi Mati našega Odrešenika. Je dalje tudi Mati milosti Božje, ker iz njenih rok prejelo je človeštvo svojega Odrešenika in z njim studenec vseh milostij, ker Marija je rodila Odrešenika-Jezusa. Marija je Mati živih, druga a boljša Eva, prinesla nam je odrešenje in zveličanje, katero je Eva napravila.

To je skrivnost, katere ne razumemo pa jo častimo! To razmerje naše Matere do Stvarnika, Odrešenika in Posvečevalca vzbuja v srcu vsacega kristjana zaupanje. Pa Mati naj bi nam ne mogla pomagati? Naša Mati je Mati Jezusova, nič ji ne more odreči. Zaupljivo ozirajmo se tedaj v Marijo, vedno bomo uslišani, če se zatečemo k Mariji. Otrok je najbolje spravljen pri Materi. Najbolje ve, česa mu manjka, kaj ga boli, kaj žalosti, kako naj mu pomaga. Vse svetne matere in njih ljubezen so le senca proti skrbnosti in ljubezni Marije. In dovolj ne moremo prehvaliti ljubezni naših zemskih mater. Kaj moramo še le reči o Materi Mariji?

Kdor ne časti Matere, ne časti Sina. Najboljše znamenje, da je kdo dober kristjan, če se vneto in zaupljivo obrača v molitvi do Marije. Se nikdar ni bilo slišati, da bi bil kdo zapuščen, ki je pribežal v njeno varstvo. Zakaj bi ravno tebe, mene, zakaj ravno nas Marija ne uslišala, če se ji le z zaupljivim in vernim srcem približamo? Marija, Mati Kristusova in naša Mati, prosí za nas!

Drobtinice

iz raznih letnikov „Zgodnje Danice“ za njeno petdesetletnico.

XIV.

Katoliški duhovnik v sedanjem času.

Kaj je duhovnik? Človek, kateri ima na zemlji nadaljevati delo Sinu Božjega, človeka, kateri je po Božji milosti in po vednosti se povzdignil tako, da je dobil vero, ktera razsvetljuje, zgovornost, ktera prepričuje, krepost, ktera zboljšuje; človek, kateri ima veliko dolžnost, sam slab, varovati se slabosti, človek, po katerem hoče Bog, ki navdaja, ogreva, vnema njega, navdajati, ogrevati in vnemati neumrjoče človeške duše. Duhovnik je postavljen v sredo med nečimurnosti, nespametnosti in strasti posvetne, pa se jih sme vdeleževati le, kolikor jih zatira in pobija. Vseh oči se nanj obračajo: čednost ga premišlja, hudobnost ga oprezva, nevera ga zasramuje, zavist ga preganja. Dolžan je kazati vsem vzgled, ki ga daje pravični, kateri ljubi dobro in sovraži hudo; ki odpusti vsa razžaljenja, le teh ne, ktera se storijo trikrat svetemu Bogu. Mašnik ali duhovnik je delivec sv. skrivnostij Najvišjega, čigar nebeške blaginjo nosi z enako ljubeznijo v kočé in poslopja. On je nevednim učenik, žalostnim tolažnik, palica ali podpora slabotnim, vodnik grešnim, ubogim oče, bolnim zdravnik, umirajočim pomočnik, kar je drugim v zaslugu je njemu v dolžnost.

In v kakošnem času dela? V času, kateri je le malo razločen od tistega, ki ga sv. pismo popisuje za poslednjega, za čas Antikristov, za čas velicega odpada, čas splošnega upora zoper Boga in njegovega Maziljenca, za čas velike vojske zoper sv. Cerkve in njenc večno resnico. Pač je ta vojska stara, kolikor človeštvo, in bo trpela, da prejde čas v večnost, a nikoli ni bila tako sploh razširjena in nikdar tako sploh vojskovana, kakor sedaj. Na jedni strani stoji Kristus, sveta Odrešenik, človeka z Bogom spravljajoče Jagnje, na drugi strani pa spuntani veliki angelj, zviti, vedno nemirni, vedno s pogubo preteči sovražnik. Okrog sebe imata vsak svoje zveste. Na krščanski zastavi je zapisano: Božja beseda, to je poveličanje človekovo po Kristusu, vdanje človeške pameti in človeške volje pod Božjo pamet in Božjo voljo. Na satanovi se bere napis: Človeška beseda, to je poveličanje človekovo po samem sebi, svobodnost človeške pameti in človeške volje mimo Božje pameti in Božje volje.

V sredi med obema pa hodi tista množica, ki ni ne mrzla, ne gorka, ki kosi danes za mizo Gospodovo in jutri za mizo satanovo. Toda čas razločitve je tú. Že je sekira drevesu nastavljena na korenine in zdaj velja le še: Ali za Kristusa ali zoper Kristusa! V to vojsko morajo katoliški duhovniki in povzdigati morajo zastavo sv. vere in sv. Cerkve; kazati morajo nasprot zmotam in pregreham našega časa resnice in pravice sv. evangelija, z besedo in v djanji. Sedanji čas je prevzet in napihnen zlasti na znanstvenem polju. Ves je svetel in tajiti se noče, da so njegove vednosti v rečeh, ki se čutijo in primejo, narastle in se močno razširile v vse stanove in razmere. Vbožal pa je sedanji čas v tistem spoznanji, ktero nam odpira sv. vera, ktero nam je prinesel Kristus z nebes, in bode tem vbožniši, čem nižje se pogrezva v meso in mesena vži-

vanja. Namesto veličastnega svetila sv. vere so prižgali jamsko luč svoje lastne pameti ter menijo pomagati si z njo skozi noč tega življenja. Sedmeroroki svetilnik v svetišču Gospodovem so prebrnili in duhovnikov reč je, ta sedmerni svetilnik dvigniti in povzdigovati z vednostjo, katera se ne hvali, da ve kaj družega, razun Kristusa križanega.

Sedanji čas je res raztresen čas, ker ljudje se nočejo zbirali v samoti in v sv. premišljevanji doma pri svojih družinah, marveč se tirajo med svet, molitjo in raztresajo po njegovih tokih in pušavah. Duhovnik pa mora temu nasprot v tihoti zbirati svojega duha in ne sme nikdar dovoliti, da ga mu norski svet zmoti ali celo oskruni. Duhovnikov tovariš je Gospod. In koliko ima duhovnik v tej tovaršiji premišljevat, prositi in moliti ne le za se in za svoje, marveč za vso Cerkev! Koliko mu je zadovoljstvo za versko nevmornost in brezbožnost človeško!

Sedanji čas je skozi in skozi polten, tvarinski čas, — ljudje plavajo skoro v morji mesene poželjivosti. Nasprot pa mora duhovnik dajati izgled duhovnega življenja. Življenje njegove je le počasno, veliko mučeništvo, pa to je tudi krona duhovnikova.

Toraj, katoliški kristjan, spoštuj, časti in ljubi svoje duhovnike in nikar jim nikdar ne greni njihovega težavnega življenja z upornostjo, nepokorščino ali svojeglavnostjo. Iz ljubezni do tebe, da reši tvojo neumrjočo dušo, duhovnik daruje, žrtvuje vse; ne vračaj mu njegovega velicega darovanja nikoli z nevhvaležnostjo, temuč moli zanj in prosi mu moči, razsvetljenja in stanovitnosti od zgoraj ter ravnaj se po njegovih svetih in opominih; tako bo rešil svojo in tvojo dušo in duše mnogih družih spreobrnil k Gospodu.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Dobrnič. (Baragov spomenik. Za stoletnico rojstva škofa Frid. Barage.) Današnji vek se rad spominja slavnih svojih prednikov, postavljač jim krasne zgradbe in veličastne spomenike. Tudi sveta katoliška cerkev slavi mož, žrtvujoče duševne in telesne moči v njen prid in blagor, dobro vedoč, da ne potrebujejo slave sveta, da so pri Bogu dosegli že plačilo, vendar zato, da ostane njihov spomin vekotrajen, in da se stavlja njihovo življenje in delovanje v zgled potomcem.

Jednak biser med Slovenci, svitla luč sveteč vsemu krščanskemu svetu, mož velikega ognjevitega duha za razširjanje svete cerkve, mož, čegar življenje je bila popolna podoba prave krščanske ponižnosti, mrtveč in zatajujoč samega sebe, da bi jedino živel Bogu in bližnjemu, bil je pokojni škof Marketski v Severni Ameriki Friderik Baraga, apostol Indijanov.

Življenje in delovanje njegovo med Slovenci in med severo-amerikanskimi Indijani popisal je lepo in ganljivo pokojni g. profesor. dr. Leon Vončina v knjigi, ki jo je izdala družba sv. Mohora leta 1869. Ondi se slika pokojni škof Baraga kot mož žive vere, trdnega zaupanja, goreče ljubezni do Boga in bližnjega, kot luč lepih krščanskih čednostij zlasti duhovskih, kot zgled pobožnega krščanskega življenja in prijetna podoba moža po volji božji.

On je bil, ostavivši svojo ožjo domovino, gnan od duha božjega razširjat sveto vero, jeden izmed prvih, ki je s svojo romarsko palico in z brevirjem v roki postavil sveti križ v groznih pustinjah in v strašnih pragozdih severoamerikanskih, zbirajoč krog sebe indijanske divjake in oznanjujoč jim Kristusov evangelij. Kamorkoli stopi njegova noga, ondi ginejo malikovalske vraže, gozdi se jasni, pustinje se izpreminjajo v prijetne kraje; lepo omikano družabno življenje sledi njegovim blagovitim stopinjam. On je jedino z močjo svetega križa pust in prej neznan indijanski svet spremenil v škofijo, kjer je bil on sam prvi škof.

Knjiga, v katerej je popisan življenjepis Baragov, je pošla, in družba sv. Mohorja je dala še jedenkrat ponatisniti knjigo. Storila je to lansko leto ob jednom navajajoč glavni vzrok, da se namreč na ta način skromno počasti stoletnica njegovega rojstva; v predgovoru k drugi izdaji izreka pobožno željo, da bi še kedaj sveta katoliška cerkev rajncega škofa Barago, čigar življenje je tako podobno življenju svetnikov, postavila na altare, pred katerimi ga bomo smeli Slovenci z Indijani vred in z vsem katoliškim svetom cerkveno častiti. Spomin stoletnice njegovega rojstva napolnil je župno predstojništvo dobrniško, da vredno in dostojno počasti vzornega moža rojenega 29. junija 1797 v gradu Malavas župnije dobrniške in isti dan krščenege v župni cerkvi dobrniški.

Z dovoljenjem in na priporočilo prečastitega knezoškofijskega ordinarijata namerava župno predstojništvo slavnemu škofu, tukajšnjemu rojaku, postaviti v cerkvi krasni doprsni kip iz možke dobe Baragove z lepim okvirjem, izdelanim iz belega marmorja. Po vsej pravici proslavljamo Baragov spomin ob stoletnici njegovega rojstva in ga kažemo sedanjemu popačenemu svetu, svetu brez pravih vzorov; kajti bil je pokojnik častnega spomina ne le vnet razširjevalec svete vere, apostolskega duha, ne le mož kreposti, ponižnosti, najčistejšega značaja, ki se zrcali iz celega njegovega življenja, temveč tudi svitla zvezda na slovstvenem polju slovenskem in očipveindijanskem.

Kdo se ne spominja „Dušne paše“ spisane od Friderika Barage, kapelana v Metliki, knjige prvič natisnene 1830. leta, polne navodila h krepostnemu življenju; še sedaj jo verni Slovenci zlasti starejši rajši bero, kakor kako drugo mašno knjigo. Zraven slovenskih nabožnih in podučnih knjig spisal je ali prav za prav ustvaril pismeni jezik in slovstvo Očipve-Indijanov v Severni Ameriki. Kakor sta nekdanj slovenska blagovestnika sv. Ciril in Metod izumila pismeni jezik slovanski, ravno tako je slovenski Baraga prvi oznanjeval in spisoval nauke in dela božja v njihovem jeziku.

Tak mož pa zasluži, da se ga spominjamo. Nameravani spomenik bo stal do 1000 forintov; ker je pa to precejšnja svota za tukajšnje revno ljudstvo, zato se župno predstojništvo obrača s ponižno prošnjo do vsih častilcev Baragovih svetnega in zlasti duhovskega stanu, ker on je čast in ponos slovenskih duhovnikov, vzor značajnega, požrtvovalnega neumorno delavnega škofa katoliške cerkve, naj po svoji moči prispevajo, da se omogoči nameravano podjetje in pokrijejo stroški.

Prispevki naj se blagovolijo pošiljati župnemu uradu v Dobrniku, pošta Trebnje; sprejme se hvalježno najmanjši dar in se že naprej izreka zahvala; darove objavil bo svojedobno „Slovenec“ in ravno tako natančen račun.

Iz Rima, 12 aprila. (Konec.) Razveselilo je tudi svetega očeta, ko jim je pl. Leon Wernbrug z Dunaja izročil krasno podobo presvitlega cesarja Franca Jožefa v naravni velikosti, katera je jedna izmed onih, katere so bile o priložnosti cesarjevega jubileja tako umetno in dovršeno narejene. Sveti oče so z veliko zadovoljnostjo blagovolile prelepo sliko sprejeti in so se pri tem izrazili, da jih jako veseli imeti to podobo, katera tako živo predstavlja apostolskega cesarja in kralja, ki ga tolikanj čislajo in spoštujejo. Zapovedali so potem podobo obesiti na častni prostor njih priročne knjižnice.

Tretjo postno nedeljo so sveti oče v zaslišanju sprejeli tudi generala nekdanjih papeževih vojakov zuavov, De Charette, kateri ljubeznjivi sprejem sam popisuje in ga tukaj podam.

„Prepričal sem se,“ pravi, „da so se sv. oče, odkar sem jih pred tremi leti videl, nekako pomla dili. Po končani sv. maši, katero tako samo in jedino Leon XIII brati zamore, sem bil v družbi svoje sestričine in vnukinje prvi, katerega so sveti, oče sprejeli, in mi v roko segli. „Kako,“ so iznenadeni me nagovorili, „vi tukaj v Rimu? Za koliko časa?“ „Ah, sveti oče,“ odgovorim, „primoran sem oditi prej, kakor sem nameraval.“ „Kako se počuti vaša ljuba družina in zlasti vaš sin Tone?“ „Zadosti dobro, sveti oče, naročili so mi vsi, da Vaši Svetosti poklonim znak najvišjega spoštovanja in najsrčnejše udanosti.“ „Povejte jim, da vse blagoslovim, posebno pa še sina in vse svoje nekdanje vojake, kateri naj bodo vedno jedini in vzajemni in tako bodo doživeli slavno zmago.“ „Sveti oče,“ pripomnim jaz, „regiment je v lepi složnosti in pripravljen, ubogati prvemu klicu Leona XIII, papeža in kralja.“ „To me jako veseli, s celim srcem blagoslovljam hrabre zuave.“ Še to in ono so me z največjo ljubeznjivostjo vprašali, naposled so se na mojo ramo oprli, da bi vstali in se vrnili v stanovanje. Pripomnil sem pri tem, da vse zaupanje stavim na presveto Jezusovo srce in da bode cel regiment iz tega svetišča zajedmal zmagovalno moč. „Dobro, dobro,“ so na to rekli, „gotovo ste že slišali, da smo med molitve, katere se v cerkvi pred blagoslovom z Najsvetejšim molijo, tudi vpletli zdihljaj k presvetemu Srcu.“ „O da, sv. oče, zato se pa zmage nadejam bolj ko kedaj.“ „Dobro, pojdite v miru in moj apostolski blagoslov naj vas spremlja.“

Dva dni pozneje so sveti oče v zaslišanju sprejeli sto ameriških mornorjev vojakov, ki so se z vojno ladijo „San Francisco“ v Neapolj pripeljali. Bili so vsi najprvo pri sveti maši, katero so papež v dvorani „del Trono“ brali, in potem so jih sveti oče ljubeznjivo nagovorili in jim nogo in roko poljubiti dali. Vojaki so bili jako naudušeni in s trikratnim veseljem „hurrah“ so pozdravljali svetega očeta, ko so se zopet vrnili v zasebno sobo; polni zadovoljnosti so ti dobri Amerikanci trdili, da jim bode v trajnem spominu ostala očetovska ljubeznjivost Leona XIII.

Tako se pri svetem očetu papežu vrsti žalost

in veselje; od jedne strani donijo klici: „Križaj ga!“ od druge pa: „Hozana!“

P. C. L.

Razgled po svetu.

Odgovor anglikanskih škofov na papežev odlok
 I. 1. Anglikanski škofje so razglasili 8. sušca odgovor na papežev odlok „Apostolicae curae,“ o katerim so se njihova posvečevanja razglasila kot neveljavna. Spis ima naslov: „Odgovor na apostolski list papeža Leona XIII,“ in podpisala sta ga nadškofa Canterburyški in Yorški. Sestavljen je v latinskem in anglikanskem jeziku. Škofje odrekajo pravico papežu, da rešuje anglikanske cerkve vprašanja. Navesti hočemo le nekaj mislij, ki so na koncu odgovora. „Glej, kaj nam poroča in razlaga papež radi zjedinenja! Tudi mi, naj ve vsakdo, želimo iz srca miru in zjedinenja. Priznavamo, da je to, kar piše v svojih pismih naš brat, papež Leon XIII, po vsem resnično in izvira iz najboljšega in najplemenitnejšega namena. Razlika med njim in med nami obstaja le v tem, da mi drugače razlagamo sv. pismo nego on, v katero vsi verujemo in koje vsi priznavamo kot resnično in od Boga razodeto. Radi priznamo, da zasluzi oseba papeževa našo ljubezen in naše spoštovanje. Zjedinite se tedaj z nami, prosimo vas, ljubi bratje, razmotrivši v duhu, kaj je hotel Kristus, ko je ustanovil duhovstvo za svoje sv. evangelije. Upamo, da bo tudi naše pismo pripomoglo nekaj k temu, da se resnica še bolje spozna in poleg tega poveča želja in trud, da se doseže mir in jedinstvo v cerkvi Kristusovi, ki je Odrešenik sveta.“ — Ko je zadnjič hotel l. 1645 nadškof Laud se dogovarjati s sveto stolico, je bil obsojen na smrt, in od tega časa prvi-krat občujejo anglikanski škofje s sveto stolico. Gotovo lep korak, ktereja je storil Leon XIII, za zjedinenje odpadlih Anglikancev.

Egipt. Do sedaj se je spreobrnilo h katoliški veri do 1000 razkolnih Koptov. Da se pa zamore spreobračanje nadaljevati, treba je gmotne podpore, zakaj za vsako novo postajo ali katoliško občino je treba vsega potrebnega preskrbeti. Tako prosijo Kopti v Armentu frančiškane, da bi pri njih ustanovili katoliško misijonsko postajališče in šolo. Nevarnost pa je, da se ondi nastanijo protestantski misjonarji, ki si veliko prizadevajo, da bi pridobili ta kraj za se in imajo tudi denarnih sredstev dovolj. — Katoliška duhovščina je dobro urejena, toda nahaja se v veliki revščini in ne more pokrivati stroškov za cerkev in šolo. Kdor more, naj pomaga, da morejo vspešno nadaljevati ubogi in za blagor duš vneti misjonarji delo spreobračanja med razkolnimi Kopti.

Indija. Ker ni bilo dolgo časa dežja v Indiji, se je posušila vsa setev in tudi nova setev ni mogla vskliti vsled prevelike suše. Posledica slabe letine je lakota in tovarišica njena — kuga. Ta nesreča je zadela tudi katoliške misijone.

Žalostna so poročila misijonarjev o nepopisni bedi, v koji so ubogi prebivalci; radi bi jim pomagali, a nimajo s čim. Tako poroča msgr. Pelvat, škof v Naposi, da umre v njegovem okrožju sedaj, ko vlada lakota, 4000 ljudij na mesec, med tem ko jih je umrlo prej le 1000. Vse milodare, ki jih je prejel od družbe za razširjanje vere in za sv. detinstvo, porabil je, da je vsprejel v svoje zavode najubožnejše

vdove in sirote. Veliko več so jih pridobili protestantje, ki imajo več denarnih pripomočkov. Mnogo najlepših misijonskih postaj je v nevarnosti, da jih odtrgajo protestantje katoliški cerkvi, za kar se na vso moč prizadevajo. Nujne pomoči je potreba, in v tem slučaju je pomagati res dolžnost, ker ljudstvo strada in gladu umira.

Filipinski otoki. Katoliški misijon se je vstanovil že v onem času, ko so se Španci polastili otoka I. 1565. Kakih 30 let potem je bila ustanovljena že vrejena cerkvena oblast, 1 nadškofija in 4 škofije, in delovali so poleg tega tudi 4 redovi. 200 let po tem je bilo kristjanov 1.350.000 in l. 1858 že 2.690.000 in leta 1885 je poskočilo to število na 5.839.860. Sedaj je sicer delovanje misijonsko nekoliko ovirano vsled bojev med Španci in vstasi filipinskimi, a upati je, da bodo z božjo pomočjo pridobljeni skoro vsi prebivalci Filipinskih otokov za katoliško cerkev.

Pcuk v šolah oskrbuje večinoma duhovščina in celo nasprotniki njeni priznavajo, da je splošna obrazba ondi večja kot v marsikateri romanski deželi. Ljudstvo je pobožno in udano svojim duhovnikom. — Spreobrnjenje h katoliški veri je zboljšalo tudi socijalni položaj ondotnih prvotnih prebivalcev.

Politični položaj in misijoni v Kongo. O političnem položaju piše P. Van Henexthoven, kako — hvala Bogu — lepo napredujejo njegove 3 naselbine v pokrajini Stanley-Pool. Mnogo jim pomagajo zastopniki evropskih držav. Srečnega se šteje, da je član poverjenišva za varstvo zamorcev in upa, da se bo skoro moglo določiti, na kak način se bodo najbolje branili in varovali domačini. Zares, povsod kjer se sreča omika z divjaštvom najdemo nered; raznih bojev ni mogoče zabraniti. Nikakor ni pravično, če se vse to šteje v zlo državi Kongo, ki se zelo trudi, da onemogoči take boje ali jih zabrani. In koliko se je že storilo v tem oziru v malo letih! Tu pri nas so bili vedni boji med posamnimi vasmi in ljudstvo se je vedno pobijalo in pokončevalo; sedaj pa se redko čuje o kakem boju; zakaj zamorci žive v lepem miru med seboj. Oddaljeni rodovi zgrabijo večkrat za orožje, a država jim zabranjuje; ako se kdaj spoprimejo med seboj rodovi, so tega največkrat zamorci sami krivi. —

Misijoni lepo napredujejo. O napredku naselbine sv. Marije de Riminenza piše jezuit P. Liagre sledeče: Gotovo vas bo razveselilo, ake vam poročam, kako sem o Vseh svetih krstil 19 dečkov in 17 deklic. Obred s peto sv. mašo je trajal 3 ure. Propaganda nam je dovolila, da se tudi pri odraslih poslužujemo obreda za otroke. Pripravljalo se jih je 90 za sv. krst; a sedaj nisem vseh pustil, upam pa, da krstim ostale o Božiču, ko prejmejo sedanji krščenci prvo sv. obhajilo. Mnogo izmed pokristjanjenih prejme vsako nedeljo z veliko pobožnostjo sv. obhajilo.

P. Butaye, ki deluje v D' Dembo, piše: Poročam vam vesele novice. Premagali smo prve težave. Poslopja za nas in sestre so dokončana; nasadi cveto in obetajo dobrega sadu; mladina tukajšna se vedno bolj privaja krščanskega življenja in to nas tolaži pri vsem tem naporu. Trpeli smo lakoto, a ne radi tega, ker je bila zemlja rodovitna, temveč radi tega, ker ni bila obdelana. Treba je bilo dobivati hrane za nas, sestre naše ljube Gospe in za zamorske

otroke od daleč. Kmalu bo bolje, ko nam dozori žito. Zdaj pripravljamo za sv. krst okoli 50 oseb; komaj čakajo, da prejmejo sv. krst in z znanjem katekizma bi se lahko skušali z belgijskimi otroci. Mnogo teh zamorcev se že pri pripravljanju za sv. krst popolnoma premeni in skušajo krepostno živeti. Ne gledajo na ljudsko mnenje in pogosto prejmejo sv. zakramente. Včasih se zopet vzbudi v njih divja narava, a nima zlih posledic, k večjemu, da se udajo lenobi ali klubovanju. Da jih navadimo vstrajnosti, naredimo tako, da prihajajo skozi več mesecev vsaki dan k sv. maši in pouku. Mnogi so se naučili peti in s tem povišujejo svečanost.

Misijonarji se ozirajo na to, da navadijo mladino strahu božjega in dela. Srečni smo, tako piše sestra Marija Godelieve, da naše mlade zamorke tako rade delajo. Ni jih treba več tako siliti kot prej. Učimo jih, da delajo zato, ker Bog hoče in mu je delo ljubo in drago; nobena ne prične dela, da ne bi prej prosila božjega blagoslova; in po delu zopet vse hite k Jezusu, proseč ga, da blagoslovi njihovo delo. — —

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostoljstva.

Nameni za mesec veliki traven (maj) 1897.

(Spis potrjen od sv. Očeta.)

a) Glavni namen:

1500letnica spreobrnitve Angleške h krščanstvu.

b) Posebni nameni:

1.) **Sv. Filip in Jakob.** Ta in vsak dan meseca naznanjena, pa še ne zaznamovane ali nenadoma nastale zadeve. Združeno priporočevanje k Mariji, pomoči kristjanov.

2.) **Sv. Atanazij.** Spolnitev vročih želja sv. očeta po povrnitvi ločenih cerkva. Nevarno bolni.

3.) **Najdenje sv. križa.** Odvrnjenje sibe vojske. Prav mnogo drugovernikov, ki nameravajo prestopiti v katoliško Cerkev. Šmarnice.

4.) **Sv. Monika.** Krščansko družinsko življenje. Pospeševalci molitvenega apostoljstva. Uslišanje dolgoletnih materinih solza in molitev.

5.) **Sv. Pil V.** Italija. Spreobrnjenje nesrečnih duhovnikov in redovnikov. Nedaljni obstoj koristnih zavodov, ki so v nevarnosti.

6.) **Sv. Janez pred lat. vrati.** Katoliki na Ruskem. Velike družinske skrbi. Cerkvene stavbe.

7.) **Sv. Stanislav.** Poljsko. Milovanja vredni otroci brezbožnih starišev. Zavetišča za mladino po mestih.

II. Bratovske zadeve N. lj. Gospé presv. Jezusov. Srca.

V molitev priporočeni:

Na milostljive priprošnje N. lj. G. presv. Jezusovega Srca, sv. Jožefa, sv. Nikolaja, ss. Mohorja in Fortunata, naših angeljev varhov in vseh naših patronov Bog dobrotno odvrni od naše dežele poboje, umore in samomore, odpad in brezverstvo, prešestovanje in vse nečistosti, sovraštva, preklinjevanja in vse pošastne pregrehe. — Bolna oseba za zdravlje.

Listek za raznoterosti.

Obletnica. V nedeljo 25. aprila je minulo leto, ko je mnogoletni vrednik preč. gosp. kanonik Luka Jeran zatisnil svoje oči. Dolgo je bilo leto, vendar spomin na rajnega preblagega gospoda je še vsem, ki so ga poznali, enako živ, kakor takrat, ko smo ga gledali zdravega v svoji sredi. V „Danici“ porabimo to priliko, da prosim vse blage bralce, naj se prav radi spominjajo v svojih molitvah pokojnega kanonika Jerana, ki je po „Danici“ tolikrat tako živo priporočal moliti za verne rajnce. Ob enem pa se trudimo, da bomo s svojim življenjem in delovanjem vsaj po nekoliko nadaljevali delo Jeranovo za čast božjo in blagor svojega bližnjega.

Procesija sv. Marka ima kakor znano namen prositi Boga, da odvrne od ljudstva vsako nesrečo; poleg tega pa je tudi prilika, da kristjani, ki se vdeležijo procesije očitno spoznavajo vero v Boga. Ker je bila letos procesija sv. Marka na nedeljo, zato se je sprevoda vdeležilo veliko ljudi, ki so sicer ob delavnikih zadržani zaradi dela. V Ljubljani gre ta dan vsako leto procesija k sv. Petru. Vodil jo je stolni gosp. župnik, vdeležili so se je tudi prevz. knezoškof. Pridigal je pri sv. Petru ondotni kaplan gosp. Andr. Plečnik ter dokazoval, kako nespametno je govoriti: Jaz nič ne verujem! Vera je nad vse potrebna za vsacega, ako hočemo, da bo blagoslov božji spremljal naša dela. Z živo, domačo besedo je slikal gospod govornik nasprotnika Kristusove vere. Priporočevalne besede bodo gotovo obrodile dober sad, pozivljenje versko mej našim narodom, kar Bog daj v obilni meri.

Devetletni angelček. Katoliški duhovnik P. John Duun je bil nekega dne poklican v hišo protestantskega škofa v Filadelfiji, da prinese zadnja tolažila svete vere. Misijonar se začudi, ker je poznal škofa kot hudega nasprotnika rimske cerkve. Vendar vzame sv. popotnico in se napravi na pot meneč, da je morda dekla bolna, ki je katoliške vere. Ko je prišel v hišo, peljali so ga v krasno sobo, kjer je ležala devetletna deklica za smrt bolna. Ljubeznjivi in duševno precej razviti otrok, kojega so stariši tako rekoč obožavali, bil je vedno zdrav. Pod skrbnim maternim nadzorstvom je vzrastel in pričakovati je bilo, da ne bo skoro poznal težav in nadlog življenja. Toda otrok je zbolel duševno. Notranja bolesta ga je vniževala, hitro je hujšal in njegove moči so pešale očevidno, ne da bi mogli uganiti najbolj izkušeni zdravniki kali njegove bolezni. Čudno, menili so, otrok ni bolan; vsaj ne moremo najti nobenega znamenja bolezni; cvetlica vene, a ne vemo zakaj. Bori se že s smrtjo.

Nekega dne sliši zdravnik, ki je zdravil otroka, žalosten vzdih matere: „O papeška (to je katoliška) dekla!“ — Zdravniku se nekaj zazdeva in zato zahteva natančnejšega pojasnila, da spozna pravi vzrok te čudne bolezni.

Po kratkem obotavljanju jami mati jokaje pripovedovati: Bili smo tako nespametni, da smo vzeli v službo neko mlado irsko katoličanko. Nekega dne je šla z mojo malo Seno — tako je bilo bolnej deklici ime — na sprehod in jo je peljala v neko ka-

toliško cerkev. Stopili sta v cerkev ravno v onem trenutku, ko se je dajal blagoslov. Blesk in veličastnost razsvetljave je tako uplivala na otroka, da je jel slabeti in vedno želel in hrepenel iti v katoliško cerkev. Kakor je bil prej ubogljiv in pobožen, tako uporen in nepokoren je postal sedaj, kakor hitro se je bilo treba udeležiti molitve v naši cerkvi. Ne zvesto deklo smo zapodili takoj iz službe; na ubogo žrtvo njenega peklenškega čina pa smo kolikor mogoče vplivali in jo pregovarjali, a vse zastonj. Od tega časa je jel otrok pešati in teženje in hrepenenje po katoliških obredih je razjedalo njegovo življenje in je privedlo do tega žalostnega položaja, v katerem je sedaj.

Zdravnik jej svetuje, naj pokliče katoliškega duhovnika. Priporoča P. Duun-a, s katerim je bil osebno znan. Dasi se je upirala mati, so vendar poslali po duhovna.

Protestantski zdravnik je skrbel, da se otroku ne odreče nobena želja in je menil, da bo duhovnik izvršil nekatere zunanje obrede, ki bodo vplivale na domišljijo otrokovo tako, da bo morda ozdravel. Čakal je na vratih hoteč videti, kaj se bo zgodilo. Toda kako se je začudil, ko je videl bolno deklico, kako je vstala v postelji, ko je vstopil duhovnik, in se vesela obrnila proti njemu s sklenjenima rokama ter zaklicala: „Prinesite mi mojega Gospoda! O, nisem hotela umreti brez njega!“

P. Duun se je začudil in tako tudi zdravnik, ki je stal na pragu. Duhovnik jo je skušal pomiriti, ali deklica je stegala svoji ročici proti prsom, kjer je imel shranjeno presveto Rešnje Telo in je veselo klicala: „Tu je On! Tu je On!“

Duhovnik je poučeval in se čudil, ko je videl, da je deklica popolnoma podučena o zakramentu ljubezni božje.

Ljubi gospod, pravi protestantski zdravnik, spolnite želje otroku, zakaj življenje njegovo je v nevarnosti.

Duhovnik videč nevarnost, v kojoj je bil otrok, se ni obotavljal. Nedolžni otrok je obudil kes in žalost, ponavljal je molitve za duhovnikom in prejel svojega Gospoda in Izveličarja. Sreča in blaženost se je brala iz njegovega obličja, ko se je nagnil nazaj na posteljo, in med duhovnikovimi molitvami so ponesli angelji njegovo čisto dušo v nebo.

Kako dober je Gospod svojim čistim dušam! On jih najde povsod, naj so tudi sredi njegovih sovražnikov, ako ga ljubijo v resnici in iz celega srca!

Dobrotni darovi.

Za varhe božjega groba: Po preč. gosp. dekanu Antonu Fettich-Frankheimu fara Št. Jernej 4 gld. — Fara sv. Križ pri Kostanjevici 3 gld. 25¹/₂ kr. — Cerklje 2 gld.

Za kruhe sv. Antona: Neimenovana 1 gld — Neimenovana 2 gld.

Za sv. Očeta: In Žužemberka 42 gld.

Za monsign. Jeranovo dijaško mizo: Iz Žužemberka 10 gld.

Za bratovščino sv. Reš. Telesa: Iz Žužemberka 44 gld.

Za dober namen: Iz Žužemberka 16 gld.